

**Tekstilizstrādājumu, apģērbu, ādas un ādas izstrādājumu ražošanas nozares
ekspertu padomes attālinātā sēde
SĒDES PROTOKOLS Nr. 6-10.8.1/1**

2021.gada 6.aprīlī

Sēdē piedalās:

Valsts puse

Vārds Uzvārds	Amats
Una Rogule Lazdiņa	Ekonomikas ministrijas Nozaru politikas departamenta vecākā eksperte
Alla Imanta	Izglītības un zinātnes ministrijas Profesionālās un pieaugušo izglītības departamenta vecākā eksperte
Ilze Kupča	Latvijas Nacionālais kultūras centra Kultūras un radošās industrijas izglītības nodaļas Vizuālās mākslas izglītības eksperte
Aina Liepiņa	Labklājības ministrijas Darba tirgus politikas departamenta vecākā eksperte

Darba ņēmēju puse

Vārds Uzvārds	Amats
Agnese Avotiņa	Latvijas Industriālo nozaru arodbiedrības delegētā pārstāve, AS "Valmieras stikla šķiedra" arodorganizācijas priekšsēdētāja

Darba devēju puse

Vārds Uzvārds	Amats
Guntis Strazds	Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācijas prezidents
Inga Zemdega - Grāpe	Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācija / SIA "NEMO" valdes priekšsēdētāja
Ginta Amerika	Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācija / SIA "Ameri" valdes priekšsēdētāja
Dzintra Kļaviņa	SIA "SAKTA" Tukums valdes priekšsēdētāja

Pieaicinātie

Vārds Uzvārds	Amats
Laimdota Stelpa	Pieaicinātā eksperte
Laura Iveta-Strode	Izglītības un zinātnes ministrijas Profesionālās un pieaugušo izglītības departamenta vecākā eksperte
Ligita Reimane	PIKC "Liepājas Valsts tehnikums" izglītības metodiķe
Anete Jekuma	LDDK NEP koordinatore

Sēdē nepiedalās:

Valsts puse

Artis Leksis	Nodarbinātības valsts aģentūras Klientu apkalpošanas vadības un attīstības nodaļas vadītāja vietnieks – zvanu
--------------	---

	centra vadītājs
--	-----------------

Darba devēju puse

Ivo Pūķis	SIA "Burdas Salons" komercdirektors, VERLAG AENNE BURDA Baltijas dīleru centra vadītājs
Elīna Straziņa - Stradiņa	Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācija/ AS "Valmieras stikla šķiedra" personāla un attīstības vadītāja
Jānis Krasovskis	Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācija/ SIA "Limbažu Tīne" valdes priekšsēdētājs
Dace Purmale	Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācija / AS "Valmieras stikla šķiedra" personāla direktore
Ilze Meldere	Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācija/ SIA "SIA NEW ROSME" personāla speciāliste
Ivars Burakevičs	Kurpnieku biedrības vadītājs

Sēdi vada: Inga Zemdega-Grāpe, Anete Jekuma
 Protokolē: Anete Jekuma, LDDK NEP koordinatore.
 Sēde tiek atklāta: plkst. 14.00.

Darba kārtība:

1. Latvijas Tekstilrūpniecības attīstība. Ziņo Guntis Strazds, Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācijas prezidents;
2. Diskusija par profesiju "Drēbnieks" un "Tērpu izgatavošanas stila speciālists" pieprasījumu darba tirgū. Diskusija par jaunas izglītības programmas nepieciešamību. Ziņo Inga Zemdega - Grāpe, SIA "NEMO" valdes priekšsēdētāja;
3. Informācija par izglītības programmas "Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija" piedāvājumu tālārizglītībā. Ziņo Anete Jekuma, NEP koordinatore.

1. jautājums

Latvijas Tekstilrūpniecības attīstība.

G. Strazds saskaņā ar prezentāciju norāda, ka pašlaik nozarē strādā vairāk nekā 13 tūkst. nodarbinātie apm. 1600 uzņēmumos, kur lielākā daļa ir nelieli individuālie uzņēmumi, kas saražoto produkciju realizē praktiski tikai Latvijā. Nozarei nozīmīgi ir apmēram 120 uzņēmumi, kuri dod 85% no kopējā nozares apgrozījuma un 98% no eksporta. Turpina, ka nozares perspektīva ir tehniskais tekstils un dabisko izejvielu audzēšanas attīstīšana Latvijā (kaņepes, lins), jo to secīga pārstrāde veicina vairāku gala produktu iegūšanu, kurus veiksmīgi var lietot dažādās nozarēs.

Runājot par nozares eksporta rādītājiem, secināms, ka 2019.g. un 2020.g. apgērbi, tekstilizstrādājumu, ādas un ādas izstrādājumu ražošanā kritums ir bijis minimāls. Kopā nozarē 2020.g. eksportēts ir apm. 558 milj. EUR. Salīdzinot 2019.g. un 2020.g., vislielākais eksporta kritums ir bijis tieši stikla šķiedras ražošanā, apm. par 6 milj. EUR. Pēdējos 2 gados strauji palielinājies eksports uz Krieviju, tāpat caur Igauniju tiek sūtītas preces uz Eiropas Savienības valstīm, jo Latvijas muitas sistēma nav elastīga. 2020.g. importēts tika apm. 782 milj. EUR, ko visvairāk sastāda gatavie apģērbi. Salīdzinot Gatavo trikotāžas izstrādājumu pa visām preču grupām no 2005.g. līdz 2020.g. importa un eksporta vidējo cenu, secināms, ka Latvijā ražotā produkcija nav pieprasīta vietējā mērogā, jo tā ir ievērojami dārgāka. Salīdzinot arī Gatavo šūto izstrādājumu pa visām

preču grupām importa un eksporta vidējo cenu, eksporta cena EUR/kg ir dārgāka nekā importa centa EUR/kg.

Salīdzinot 2019.g. un 2020.g., viens no lielākajiem eksporta samazinājumiem ir bijis preču grupā *60-adītas vai tamborētas drānas*, tātad "cietuši" arī veļas ražošanas uzņēmumi, tāpat arī klasisko apģērbu ražotāji. Savukārt eksporta pieaugums ir bijis tādās preču grupās kā *6105 Vīriešu vai zēnu virskrekli, adīti vai tamborēti (izņemot naktskrekļus, T krekļus, U krekļņus un citus ...)*, *6112 Treniņtērpi, slēpošanas kostīmi un peldkostīmi, adīti vai tamborēti*, kas skaidrojams ar ierobežojumiem un attālināto darbu Covid-19 pandēmijas kontekstā Latvijā un Eiropā. Preču grupā *6307 Citur neminēti un neieklauti gatavie izstrādājumi no tekstilmateriāliem, ieskaitot apģērbu piegrieztnes*, ieskaitāmas higiēniskas maskas, kur eksports 2020.g. pieaudzis par 10,84 milj. EUR.

Kopumā nozarē nodarbināto skaits, salīdzinot 2018.g. un 2019.g., samazinājies apm. par 400 darbiniekiem, kā arī nedaudz samazinājies kopējais uzņēmumu skaits. Vienas stundas darbaspēka izmaksas Tekstilizstrādājumu ražošanā un Apģērbu ražošanā ir zemākās Apstrādes rūpniecībā kopumā.

Nolemj:

1.1.Pieņemt zināšanai G.Strazda sniegto informāciju.

2. jautājums

Diskusija par profesiju "Drēbnieks" un "Tērpu izgatavošanas stila speciālists" pieprasījumu darba tirgū. Diskusija par jaunas izglītības programmas nepieciešamību.

I.Zemdega-Grāpe saskaņā ar prezentāciju norāda, ka profesionālā vidējā izglītībā audzēkņi netiek sagatavoti ģeogrāfiski tajās vietās, kur atrodas lielākie nozares ražojošie uzņēmumi, izņemot Rīgu un Liepāju. Pēc statistikas datiem lielākā nodarbinātība notiek tieši ražošanas uzņēmumos, kur liela daļa nodarbināto ir pirmspensijas vecumā, taču darbinieku nomaiņa notiek lēni. Norāda, ka no visiem Rīgas Valsts tehnikuma Krāslavas struktūrvienības absolventiem tikai 2 strādā SIA "Nemo".

I.Zemdega-Grāpe turpina, ka, apgūstot profesiju "Tērpu izgatavošanas un stila speciālists", audzēkņi labi tiek sagatavoti darbam individuālajos šūšanas uzņēmumos, kur strādā 1-2 cilvēki. Audzēkņu uzņemšana norisinās arī kvalifikācijā "Drēbnieks", 2020.gadā Rīgas Stila un modes tehnikumā (RSMT) audzēkņi tika uzņemti 1,5-gadīgajā izglītības programmā, apvienojot to ar "Tērpu izgatavošanas un stila speciālists". Problēma, ka industrijā trūkst cilvēkresursu, tajā pašā laikā pilnas grupas izglītības iestādēs netiek nokomplektētas. Salīdzinot kvalifikāciju ieguvušo skaitu 2019. un 2020.g., secināms, ka visliekākais samazinājums ir bijis tieši profesijās "Drēbnieks" un "Šuvējs". Runājot par šuvējiem, jādomā par pieaugušo izglītību, jo profesija "Šuvējs" nav pievilcīga jauniešiem. Nozare nepārtraukti sastopas ar problēmu, ka nozarē ir zemas algas, tāpēc jaunu cilvēku pieplūdums ir mazs, līdz ar to bieži vien uzņēmumiem ir jāapmāca darbinieki paša spēkiem, kas atspoguļojas darbinieku produktivitātē. Portugālē produktivitāti ir izdevies palielināt, līdz ar to nozarē algas ir lielākas, un profesija šķiet pievilcīgāka. Ražošana nav lēna šūšana, bet gan mērķtiecīga darbība.

I.Zemdega-Grāpe turpina, runājot par nozares kvalifikāciju struktūru (NKS), redzam, ka pastāv divas paralēlas profesijas "Tērpu izgatavošanas un stila speciālists" un "Drēbnieks", kas savā starpā konkurē. Profesija "Tērpu izgatavošanas un stila

speciālists" ir relatīvi veiksmīgāka, salīdzinot ar profesiju "Drēbnieks". Salīdzinot abu profesiju Modulārās izglītības programmas, atšķirība ir tā, ka B daļā profesijai "Tērpu izgatavošanas un stila speciālists" ir klāt tādi moduļi kā "Klientu apkalpošana". RSMT pauda bažu par to, ka, ja tiks apvienotas abas profesijas, NKS kļūs vēl šaurāka nekā tā jau ir. I.Zemdega-Grāpe sniedz priekšlikumu diskusijai par jaunas kvalifikācijas "Šūto izstrādājumu ražošanas tehniķis" nepieciešamību, kas būtu orientēta darbam tieši ražošanas uzņēmumiem.

G.Strazds piekrīt, ka būtu nepieciešams šādu izglītības programmu ieviest. Norāda, ka jau zemākā līmenī, ceļā uz kvalifikācijas "Tērpu izgatavošanas un stila speciālists" iegūšanu, būtu jābūt iespējai iegūt arī kvalifikāciju "Šuvējs".

L.Reimane, runājot par programmu absolventiem, norāda, ka 3 mēnešu laikā cilvēks parāda savu "īsto ātrumu", nav stāsts par to, ka absolventi negribēja strādāt, bet drīzāk nevarēja. Norāda, ka Liepājas Valsts tehnikumam (LVT) vārds "stila" ir palīdzējis, jo uzņemšanu kvalifikācijā "Drēbnieks" nav izdevies nokomplektēt. Piekrīt, ka šuvējus būtu jāpiedāvā tālākizglītībā, darba vidē balstītās mācībās. Norāda, ka izglītības iestādēm ir labs materiāltehniskais nodrošinājums. LVT plānota arī datorklase konstruēšanai, ko nākotnē plānots piedāvāt. Jauniešiem nav vilinājuma nonākt pie konveijera, jādoms par profesijas prestižu.

L.Stelpa piekrīt, ka vajag atsevišķu profesiju "Šūto izstrādājumu ražošanas tehniķis", ierosina domāt par nosaukumu, lai tas būtu pievilcīgs. Jauniešiem šī profesija varētu šķist vairāk saistoša, jo tas nozīmētu, ka jauniešiem nebūs tikai šuvējs, bet kaut kas vairāk. Lai runātu par produktivitāti, nepieciešams tāds speciālists, kas spēj domāt kā organizēt darbu uz līnijas.

NEP locekļi diskutē par profesijas nosaukumu. Sniedz priekšlikumu iekļaut vārdu "organizators", jo tas norādīs to, ka tas nav šuvējs, piemēram, "Efektīvas ražošanas organizators", taču tāpat ir jāapgūst šūšanas pamati.

A.Imanta norāda, ka nepieciešams konsultēties ar Valsts izglītības satura centru (VISC) par satura starpību kvalifikācijām "Tērpu izgatavošanas un stila speciālists", "Drēbnieks", kā arī par profesiju nosaukumiem, jo vārds "organizators" atbilst 5. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras (LKI) līmenim, savukārt 4.LKI līmenī šobrīd tiek lietots "speciālists", jābūt vienotai pieejai kvalifikāciju nosaukumos. Sniedz priekšlikumu, ka iespējams "Drēbnieks" var būt kā specializācija profesijai "Tērpu izgatavošanas un stila speciālists".

I.Zemdega-Grāpe rosina diskutēt ar RSMT par potenciālās jaunās "tehniķa" kvalifikācijas saturu - pārzina efektīva darba organizāciju, jaunākās iekārtas, labo praksi citās valstīs.

Dz.Kļaviņa papildina, ka "tehniķim" vajadzētu izprast arī normēšanu, darba sadalījumu, uzdod jautājumu kāds līmenis būtu piemērots kvalifikācijai. Iepriekš "tehniķis" bijis gandrīz kā tehnologs, kas pārzina kā noteikt laiku uz operācijām.

L.Reimane papildina, ka arī vecāki pārmet, ka nosaukumi nav saprotami, sniedz viedokli, ka profesijai "Drēbnieks" vajadzētu atrast citu saprotamāku nosaukumu, tas arī daudz ko atrisinātu.

L.Iveta-Strode norāda, ka nevajadzētu būt pārāk daudz profesijām vienā līmenī. Ierosina konsultēties ar RSMT par jaunas profesionālās pilnveides programmas izveidi, kas būtu vērsta uz ātru un efektīvu šūšanu, ko varētu piedāvāt Valsts izglītības attīstības aģentūras (VIAA) īstenotajā projektā "Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide" nākamajā kārtā.

Nolemj:

2.1. Organizēt tikšanos ar Valsts izglītības satura centru par profesiju "Drēbnieks" un

"Tērpu izgatavošanas speciālists" saturisko atšķirību, kā arī potenciālās jaunas kvalifikācijas ieviešanu.

2.2. Organizēt tikšanos ar Rīgas Stila un modes tehnikumu par profesionālās pilnveides izglītības programmas izveidi, kas virzīta uz ātru un efektīvu šūšanu.

3. jautājums

Informācija par izglītības programmas "Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija" piedāvājumu tālākizglītībā.

A.Jekuma saskaņā ar prezentāciju iepazīstina ar tālākizglītības programmu piedāvājumu gan privātajās, gan profesionālās izglītības iestādēs pēc Valsts Izglītības informācijas sistēmas pieejamās informācijas. Redzams, ka piedāvājums ir ļoti plašs reģionālā griezumā.

NEP eksperti norāda, ka apšaubāma ir privāto izglītības iestāžu kvalitāte, kā arī novērojams, ka sagatavoti tiek šuvēji nevis darbam industriālajā ražošanā, bet gan darbam individuālās šūšanas uzņēmumos vai hobijs.

I.Zemdega – Grāpe norāda, izglītības programmas, kas šobrīd tiek piedāvātas privātajos mācību centros, nav saistošas ražošanas uzņēmumiem.

L.Iveta-Strode sniedz viedokli, tādā gadījumā, ja nozare redz, ka ir apšaubāma konkrētas privātās izglītības iestādes vai izglītības programmas kvalitāte, par to būtu jāziņo, piemēram, Nodarbinātības Valsts aģentūrai, kas piedāvā apmācības bezdarbniekiem. Sniedz viedokli, ka profesionālās vidējās izglītības iestādēm būtu vairāk jāiesaistās VIAA īstenotajā projektā "Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide" ar kvalitatīvām izglītības programmām, tādā veidā konkurējot ar privātām izglītības iestādēm. Kā arī norāda, ka būtu vērts runāt ar tām profesionālās izglītības iestādēm, kurām būtu potenciāls sagatavot vairāk nozares speciālistu, piemēram, Daugavpils tehnikums.

A.Imanta norāda, ja ir pieprasījums pēc speciālistiem darba tirgū, un izglītības iestādei ir atbilstošs materiāltehniskais un pedagoģiskais nodrošinājums, izglītības iestāde var uzsākt konkrētu programmu īstenošanu neatkarīgi no VIAA īstenotā "Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide" projekta.

I.Zemdega-Grāpe jautā vai darba vidē balstītas mācības ir iespējamas arī pieaugušo izglītībā?

A.Imanta atbild, ka arī pieaugušo izglītībā vēlamies vēl vairāk attīstīt darba vidē balstītu mācību pieeju. Lai kvalitatīvi izpildītu profesiju standartos noteiktās prasības, darba vidē balstītas mācības ir vienīgā izeja tajās izglītības iestādēs, kurās nav atbilstošā materiāltehniskā bāze, jo darba devējs var palīdzēt ar savām iekārtām.

Nolemj:

3.1. NEP sekretariātam sagatavot informāciju par nozares uzņēmumiem reģionos, atspoguļojot tos Latvijas kartē. Uzrunāt uzņēmumus, lai noskaidrotu, vai tiek saskaņota potenciālā sadarbība izglītības programmu īstenošanā, īstenojot darba vidē balstītu mācību pieeju.

Sēde tiek slēgta plkst. 15.45

T NEP priekšsēdētāja:

I.Zemdega-Grāpe

Protokolēja:

A.Jekuma